

Riksdagens protokoll

1989/90:89

Tisdagen den 20 mars

Kl. 14.30–15.52

Protokoll
1989/90:89

1 § Justering av protokoll

Svar på frågor

Justerades protokollet för den 14 mars.

2 § Svar på fråga 1989/90:442 om TV-licensavgifterna

Anf. 1 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att medverka till att de som inte kan eller vill ta emot Sveriges Televisions sändningar delvis eller helt slipper nuvarande licensavgift.

Bakgrunden till frågan är, enligt Sten Andersson, att utvecklingen inom TV-området i framtiden kommer att leda till att TV-apparaterna sannolikt kommer att kunna plomberas så att konsumenterna inte behöver eller kan ta emot program som de inte önskar se.

De flesta TV-mottagare är så konstruerade att de kan användas för att ta emot märkbundna rundradiosändningar som dem från Sveriges Television. En mottagare skulle också kunna vara konstruerad så att den kan användas endast för individuell eller kollektiv mottagning från satelliter. Enligt den av riksdagen förra året antagna nya lagen (1989:41) om TV-avgift föreligger inte avgiftsskyldighet i sådana fall.

Det finns med andra ord redan sådana möjligheter som Sten Andersson efterlyser i sin fråga.

Anf. 2 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Det är beklagligt att informationen om den lag vi stiftade i riksdagen i fjol inte har nått ut till allmänheten. Journalister som jag har talat med tycker att detta var en bra fråga att ta upp i riksdagens frågestund. De ansåg att det hade uppstått ett vakuum, där människor ingenting visste i denna fråga. Det är därför bra att vi här får statsrådets synpunkt dokumenterad.

Vi kan hoppas att det faktum att människor i framtiden kan välja bort utbudet i Sveriges Radio och Television kommer att innebära en press på nämnda bolag som innebär att kvaliteten ökar.

Jag tackar än en gång för svaret.

Anf. 3 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Låt mig bara notera att de flesta tittare brukar framföra önskemål om att få se många program, inte att kunna välja att slippa se program.

Hela den debatt som förs om formerna för finansieringen av Sveriges Television handlar om hur man skall kunna tillföra mera pengar till produktionen av de många underbara program man vill få fram. Den fråga som gäller människor som säger sig vilja ha en TV-apparat i vilken man inte skall behöva se några TV-program är som jag ser det utomordentligt marginell.

Anf. 4 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! "Många underbara program", säger utbildningsministern. Utvecklingen i dag på kabel-TV-området, där man kan köpa in sig på filmkanaler, vittnar inte precis om att det utbud som hitintills har presterats av Sveriges Radio är direkt intresseframbringande och exklusivt.

Jag skall inte säga att statsrådet har fel, men jag tror inte att det är så att många ropar efter bra program från just Sveriges Radio eller Sveriges Television. Man vill se bra program, men sedan är det egalt var programmen kommer från. Det är positivt att framöver kunna slippa betala för program som man inte vill se.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1989/90:459 om ändringar i kungörelsen om frivillig försvarsverksamhet

Anf. 5 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Kerstin Ekman har, mot bakgrund av att överbefälhavaren till regeringen lämnat förslag till ändringar i den nu gällande kungörelsen om frivillig försvarsverksamhet, frågat mig när jag är beredd att göra lämpliga ändringar i nämnda kungörelse.

Överbefälhavarens förslag bereds för närvarande inom försvarsdepartementet. Jag har ännu inte tagit ställning till överbefälhavarens förslag i sin helhet. Jag avser dock att senare under våren föreslå regeringen lämpliga ändringar i kungörelsen.

Anf. 6 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Anledningen till min fråga är givetvis otåligheten hos de ansvariga i frivilligorganisationerna. Regeringen lämnade uppdrag, och ÖB startade en process. Den intensitet som präglar våra frivilliga försvarare gör att de också vill se resultat.

Den gällande förordningen är i alla fall 20 år gammal. Mycket i samhället ändras på 20 år, och en anpassning till det förändrade samhället är nödvändig.

Försvarsministern säger att han skall föreslå regeringen lämpliga ändringar senare under våren, och det verkar inte så avlägset. Jag förstår att det

hela är väl berett just genom samverkan mellan ÖB och de frivilliga försvarsorganisationerna. Och jag ser också hoppfullt på framtiden.

Prot. 1989/90:89
20 mars 1990

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

4 § Svar på fråga 1989/90:456 om åtgärder mot spekulation på bostadsmarknaden

Anf. 7 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att motverka spekulation och överpriser på bostadsrätter.

Enligt Agne Hansson skulle nu, som följd av de nya skatteförslagen, en ny våg av spekulation och press uppåt av priserna på bostadsrätter svepa fram, främst i storstadsområdena. Jag delar inte Agne Hanssons uppfattning. Det nya skatteförslaget bör tvärtom leda till att priserna på bostadsrätter dämpas, bl.a. eftersom det blir mindre gynnsamt att låna. Också i fråga om juridiska personer kommer underskottsavdragens värde att vara 30 %.

I bostadsdepartementet bereds för närvarande bostadsrättsutredningens förslag till en ny bostadsrättslag. En proposition avses att bli förelagd riksdagen under detta riksmöte. I propositionen kommer regeringen att redovisa sin syn bl.a. på frågan om juridiska personers rätt till medlemskap i bostadsrättsföreningar.

Det kan nämnas att bostadsrättsutredningen har föreslagit att varje bostadsrättsförening själv skall få bestämma om juridiska personer skall ha rätt till medlemskap. Jag skall inte här föregripa den kommande propositionen, men jag vill erinra om att de direktiv kommittén fick utgå från att ett förbud för juridiska personers möjligheter att förvärva bostadsrätt för bostadsändamål skulle prövas.

Anf. 8 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka bostadsministern för svaret.

Vi har tydligen olika uppfattningar om hur skatteförslagen kommer att påverka bostadsrätterna och priserna på desamma. Har inte bostadsministern noterat den press uppåt av priserna på bostadsrätter som ändå har skett? Oroas inte bostadsministern av detta? Kanske kan man i slutet av bostadsministerns svar mellan raderna läsa sig till att det i direktiven till bostadsrättsutredningen låg att ett förbud skulle prövas. Jag tror inte att man kan möta detta med ett förbud. Däremot tror jag att det ger anledning till oro och att man vidtar åtgärder.

Att ett förbud inte är framgångsrikt har vi sett av utfallet av förbudet mot att förvärva bostadsrätter från allmännyttan. Det har, genom de utredningar som har presenterats, visat sig att segregationen har ökat.

Jag hade väntat mig att bostadsministern och regeringen i detta svar skulle peka på en rad åtgärder som nog ändå är angelägna att vidta. Svaret tyder på att t.ex. neutraliteten mellan de olika boendeformerna tydligen inte fungerar.

Är bostadsministern beredd att vidta åtgärder för att komma till rätta med

dessa problem och även snabbt komma till rätta med den bristsituation som råder? Det är enligt min mening viktigt att sätta in åtgärder på detta område.

Vidare menar jag att det är viktigt att man håller fast vid frivilliglinjen när det gäller utredningsförslagen och att man i övrigt ändå försöker angripa detta problem med kraft.

Anf. 9 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Jag tror att de främsta åtgärderna för att motverka kraftiga prisstegringar på bostadsrätter ligger just inom skattesystemets ram. Det som har hänt sedan skatteförslagen lämnades till lagrådet och man såg vilken intention regeringen hade bakom de förslag till reformering av beskattningssystemet som redovisas är att det har skett en uppbromsning av prisutvecklingen på bostadsrätter. Priserna stiger inte längre.

Jag tror att det fundamentala och viktiga är att det blir mindre lönande att låna pengar med det nya skattesystemet. Det kommer utan tvivel att medverka till att också prisutvecklingen på bostadsrätter kommer att dämpas, och man kommer att få helt andra priser än dem som vi har sett under senare tid.

Det är också väsentligt att se till att upprätthålla en hög takt när det gäller bostadsbyggandet. Vi måste alltså komma till rätta med den stora brist på bostäder som vi har, vilket naturligtvis i sig är prisdrivande. Dessa båda faktorer är viktiga att understryka.

Jag vill erinra om att under år 1989 igångsattes byggandet av nästan 60 000 nya bostäder i landet, vilket är en fördubbling jämfört med 1985. Den tredje åtgärden vi föreslår är alltså att bostadsrättslagen ses över. I det sammanhanget skall vi pröva den fråga som Agne Hansson ställde, nämligen hur vi skall ha det med juridiska personers rätt och möjlighet att köpa bostadsrätter.

Anf. 10 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Med anledning av den sista frågan vill jag säga att det är viktigt att värna om frivilligheten. Det är ett tips till den som skall lägga fram förslaget till propositionen. Jag tycker att svaret var oroande.

När det gäller skattereformen kan jag generellt dela bostadsministerns oro för att förslaget kommer att verka prisdämpande. Såvitt jag förstår kommer som följd av ett genomförande av det nya förslaget väldigt många att inte ha råd att bo, men det tycker jag inte att vi skall ta upp här och nu.

Det förvånar mig att bostadsministern inte har märkt den klara tendensen till prisökning på bostadsrätter. Mäklarna går nu ut helt öppet och erbjuder bostadsrätter, som det finns möjligheter för företag att köpa, vilket i sin tur gör att värdena på husen stiger med påföljd att dessa blir objekt att placera pengar i.

Jag tycker att det är viktigt, och jag tolkar då svaret som positivt, att man är beredd att hålla fast vid samma regel när man bedömer bostadskapitalet såväl för juridiska som för fysiska personer. Men jag fick inte svar på om man är beredd att se över frågan om neutraliteten.

Anf. 11 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Jag har naturligtvis märkt tendenser till prisstegringar på bostadsrätter och att mäklare går ut och säger att det blir lönsammare för juridiska personer att inköpa bostadsrätter. Jag har redovisat att skatteförslaget inte gör någon skillnad i dessa avseenden mellan juridiska och fysiska personer. Men jag har också sagt att vi prövar frågan huruvida vi skall stoppa juridiska personers möjlighet att den här vägen så att säga medverka till att höja priset på bostadsrätter genom att kasta sig in på bostadsrättsmarknaden.

Sedan, Agne Hansson, är det inte fråga om huruvida man skall ha råd att bo eller inte om skatteutredningens förslag genomförs, utan om att det blir mindre lönsamt att låna pengar och mera lönsamt att arbeta och spara. Det bör enligt min mening medverka och leda till att priset på bostadsrätter kan dämpas.

Anf. 12 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Ja, det är klart, att om det blir dyrare att bo, blir det sannolikt så, att priserna generellt sjunker. Men nu är det alltså fråga om att snabbt, i tid, stoppa den tendens som jag förstår att bostadsministern själv har märkt, nämligen att man då inser följderna av vissa förslag. Kreativiteten är stor hos många människor när det gäller att hitta på olika förslag till lösningar för att komma runt lagstiftningen. Det har man nu gjort när det gäller bostadsrätterna där en ny spekulationsvåg är på gång. Vad drar bostadsministern för slutsats av dessa tendenser? Är bostadsministern beredd att se över t.ex. neutraliteten mellan boendeformerna som en snabb åtgärd för att häva detta?

Anf. 13 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Den snabbaste åtgärd som har satts in på detta område, Agne Hansson, är naturligtvis att det redan innevarande år har blivit dyrare att låna pengar. Man kan inte komma ifrån att det, på den tiden då man hade möjlighet att göra mycket stora underskottsavdrag för räntor, var en lätt sak att låna upp pengar och betala kraftigt för det man köpte. Det är detta vi motverkar med det nya skatteförslaget. Därför kommer det att få en dämpande effekt när det gäller prisutvecklingen på bostadsrätter.

När det gäller neutraliteten mellan olika upplåtelseformer finns det med i det arbete om bostadsfinansiering som pågår och det får vi kanske anledning att återkomma till.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1989/90:464 om förenklad ansökning av statliga lån till småhus

Anf. 14 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Birger Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att förenklingar i ansökningsförfarandet för läntagarbyggda egna hem skall komma till stånd.

Låt mig till att börja med säga att anledningen till att ansökningsblanketterna gjorts om är den nya låneberäkningsmetod som beslutades förra året. Den främsta avsikten med beslutet var att få ett låneunderlag som bättre speglar de verkliga kostnader som olika huskonstruktioner har. Metoden har utarbetats och testats i nära samarbete med företrädare för samtliga intressenter inom bostadssektorn. Särskilt för låntagarbyggda egnahem har låneunderlaget i de flesta fall blivit högre än med den gamla metoden.

Det ankommer på plan- och bostadsverket att utforma de ansökningsblanketter som behövs. Jag har i likhet med Birger Andersson mötts av uppgifter om att de nya enhetliga ansökningsblanketter för bostadslån till nybyggnad upplevs som svår att fylla i, särskilt om man inte är insatt i byggnadstekniska frågor och mätregler. Även plan- och bostadsverket är medvetet om problemet. Därför samlar verket för närvarande in erfarenheter från kommuner, länsbostadsnämnder och byggare och skall ha en utvärdering klar till sommaren. Jag utgår från att verket drar nödvändiga slutsatser av detta.

Anf. 15 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka bostadsministern för svaret. Under 1989 har det gjorts en utredning om förenklad handläggning av ansökningar om bostadslån. Jag har den här, SOU 1989:96. Den överlämnades till bostadsministern den 26 oktober.

När man läser i utredningsbetänkandet märker man, åtminstone uppfattar jag det så, att handläggningen när det gäller ansökningar för låntagarbyggda egnahem i stort sett har glömts bort i utredningen. Men det är ju så att de flesta ansökningar som handläggs, både av kommunernas förmedlingsorgan och av länsbostadsnämnderna, rör just småhus. En uppsättning ansökningsblanketter behövs för ett egnahem och en uppsättning för att söka lån för ett flerbostadshus med många lägenheter.

I höstas togs, som jag har framfört här och som även bostadsministern har lagt märke till, en ny gemensam blankett för alla typer av nybyggnadsärenden i bruk. Det är denna blankett som har ställt till så stora svårigheter för de familjer och privatpersoner som vill fylla i den. Om det har blivit några förenklingar med denna blankett så är det med all säkerhet i slutskedet hos länsbostadsnämnderna och det är ju i och för sig bra om man kan få bort en del av den administrativa verksamheten där. Det märker vi väl i så fall när bostadsministern söker pengar för kommande budgetår och då önskar sig mindre pengar. Men förenklingar i slutfasen får inte innebära att det i stället blir stora problem i inledningsskedet. Jag vill bevaka bostadskonsumentens intressen, och jag tror att även bostadsministern vill göra detsamma. De blanketter som för närvarande finns är i stort sett omöjliga att fylla i för en privatperson eller familj som vill bygga småhus.

Är bostadsministern i det fortsatta förenklaringsarbetet även beredd att tillgodose bostadskonsumenternas berättigade intressen?

Anf. 16 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Självfallet har jag samma utgångspunkt som Birger Andersson, nämligen att se till att det är så lätt och bra som möjligt för bostadskonsumenten. Jag har också sagt i mitt svar att den blankett som plan- och bo-

stadsverket har tagit fram enligt de instruktioner som finns håller på att studeras. Man följer upp hur det här fungerar. När man till sommaren gör den utvärdering som jag har påtalat skall nödvändiga slutsatser dras. Kommer man då fram till att det krävs förändringar av blankettens utformning, utgår jag från att man kommer att förorda sådana.

Jag delar Birger Anderssons uppfattning, och det är jag övertygad om att plan- och bostadsverket gör, att man skall ha så enkla blanketter som möjligt och så enkla administrativa rutiner som möjligt. Men det viktiga och väsentliga är naturligtvis att man likväl kan fånga in och ta fram de uppgifter som behövs för en rättvis lånehantering och för upprätthållandet av kvaliteten i byggandet. Om detta tror jag att Birger Andersson och jag är överens.

Anf. 17 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Vi är tydligen ganska överens, och det låter lovande. Jag blev mycket förvånad när jag fick ta del av denna uppsättning av blanketter. Jag är inte säker på att bostadsministern har haft tid och tillfälle att gå igenom denna sammanställning av blanketter som måste lämnas in när man söker lån för ett läntagarbyggt egnahem. Jag överlämnar därför här till bostadsministern en uppsättning, och jag hoppas att bostadsministern efter en genomgång kommer att bevaka att det blir förenklingar i alla led i ansökningsförfarandet, även för egnahemsägare.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1989/90:430 om lagstiftningen om tvångsvård

Anf. 18 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag – mot bakgrund av viss erfarenhet från Stockholm – avser att ta initiativ till en översyn av den gällande lagstiftningen i fråga om tvångsvård.

I vårt samhälle vill vi att varje medborgare skall vara skyddad mot frihetsberövande och påtvingade kroppsliga ingrepp. Tvång från samhällets sida kan emellertid bli ofrånkomligt i vissa situationer. En sådan är då en människa, t.ex. på grund av sitt psykiska tillstånd eller sitt beroende av berusningsmedel, har behov av vård men vägrar inse detta och utsätter sig själv och andra för stora risker till liv och hälsa. I sådana fall måste tvångsmedel kunna användas.

Tvångsätgärder kan också behöva tillgripas mot någon för att skydda andra människor mot spridning av samhällsfarliga sjukdomar. Enligt smittskyddslagen (1988:1472) skall länsrätten på ansökan från smittskyddsläkaren i vissa fall besluta om tvångsisolering av den som för smitta av en samhällsfarlig sjukdom. Detta kan bli aktuellt när den smittade inte frivilligt medverkar till de åtgärder som behövs för att hindra smittspridningen, eller när det finns grundad anledning att anta att den smittade inte följer de meddelade förhållningsreglerna, och att detta innebär en uppenbar risk för smittspridning. Om länsrättens beslut om tvångsisolering inte kan avvaktas utan

Svar på frågor

fara skall smittskyddsläkaren meddela beslutet. Hans beslut skall då omedelbart underställas länsrätten för prövning.

Det är socialstyrelsen som har tillsyn över landets smittskydd. Jag har fått information om att socialstyrelsen avser att anordna konferenser, som stärker samarbetet mellan smittskyddsläkarna i smittskyddsfrågor. Det är naturligtvis viktigt att smittskyddsläkarna och infektionsläkarna har god kompetens och får en nödvändig fortbildning inom området.

Den lagstiftning vi nu har ger, enligt min uppfattning, tillräckliga möjligheter till tvångsingripanden. Problemet tycks vara att sjukvårdshuvudmännen ännu inte har de rätta resurserna för ändamålet. Vid tvångsisolering av HIV-smittade personer kan behövas en särskild sammansättning av kompetensen hos den personal som arbetar på enheten, där omhändertagande av HIV-smittade kan komma i fråga. Det finns skäl att överväga att bygga upp en eller ett par speciella enheter i landet, som kan få den speciella kompetens som behövs.

Jag avser att ta upp frågan i de s.k. Dagmarförhandlingarna med Landstingsförbundet om vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen för år 1991.

Anf. 19 PÅR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga.

Bakgrunden till min fråga är naturligtvis den förvirrade situation som uppstod i samband med att den s.k. HIV-mannen fanns i Stockholm för en tid sedan. Han finns här fortfarande men är numera omhändertagen.

Vi fick uppleva under denna vecka att myndigheterna var mer eller mindre handfallna. Den ena visste inte vad den andra gjorde, och framför allt visste ansvariga myndigheter inte vad de skulle göra och vad de hade rätt att göra. Under flera dagar var det en situation där mannen, som är narkotikaberoende, kunde beräknas vara narkotikaberasad, HIV-smittad och med en benägenhet för att intressera sig för unga pojkar, gick lös i Stockholm. Ansvariga myndigheter ansåg sig inte ha möjlighet att ingripa förrän han hade förgripit sig på någon. Det är i alla fall de uppgifter som gavs.

Det visade sig sedan att den som hade skrivit ut mannen i Göteborg inte hade rätt att skriva ut honom. Smittskyddsläkaren i Stockholm, som ansåg sig vara förhindrad att ingripa, skulle i själva verket ha ingripit. Så småningom blev det ett ingripande. Mannen blev omhändertagen. Det dröjde inte särskilt länge förrän han rymde, eftersom bevakningen var alldeles otillräcklig.

Detta visar att samhällets organisation för att klara sådana situationer inte fungerar. Det var bakgrunden till min fråga. Om lagstiftningen är tillräcklig eller inte är det svårt för en lekman att bedöma. Men uppenbarligen var det något fel någonstans – i lagstiftningens utformning eller i informationen kring den. Uppenbarligen fanns inte den rätta organisationen för att ta hand om detta fall på ett kompetent sätt. Innebär detta att de åtgärder som nu vidtas gör att något sådant inte behöver upprepas?

Anf. 20 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Jag har svårt att säga kategoriskt att incidenter av olika slag aldrig kan upprepas. Men det som har hänt i detta speciella fall och som jag

inte skall kommentera närmare är att socialstyrelsen har haft kontakt med berörda ansvariga. Man kommer att fortlöpande ha olika typer av informationsträffar. När det gäller sjukvårdshuvudmännens möjligheter att ha de rätta resurserna, skall jag ta upp frågan i anslutning till diskussionen om Dagmaröverenskommelsen.

Tack och lov är detta händelser som är sällan förekommande. Det betyder att man behöver koncentrera kompetensen till en eller ett par enheter. För att kunna klara detta behövs det litet speciella diskussioner med sjukvårdshuvudmännen. Vi för in dessa diskussioner i Dagmaröverläggningarna.

Anf. 21 PÅR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag förstår att det är svårt att lämna garantier till 100 % för framtiden. Det kan man aldrig göra i något sammanhang. Men det är väl helt klart att sådana händelser inte får inträffa? Nu verkar det som om det inte har hänt någon katastrof just vid detta tillfälle. Men det kunde lätt ha varit så. Det kunde mycket lätt ha varit någon ung människas liv som hade blivit förstört – kanske t.o.m. fleras – under denna period på grund av att de administrativa rutinerna inte fungerade. Det är givet att det inte får förekomma.

Därför är det viktigt att slutsatser dras av det som hände och skapa, såvitt det står i mänsklig makt, garantier för att något sådant inte skall behöva upprepas. Om socialministern anser att den nu gällande lagstiftningen är tillräcklig, får jag naturligtvis ta det ad notam. Men då gäller det verkligen att informationen till alla berörda går ut så att missförstånd inte uppstår och att det alltid finns tillräckliga resurser för omhändertagande.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1989/90:460 om kriterierna för att bevilja svenskt medborgarskap

Anf. 22 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Viola Claesson har frågat mig om kravet på vistelsetid för beviljande av svenskt medborgarskap är ovillkorligt eller om det finns möjlighet för beslutande instanser att ta hänstyn till omständigheterna i det enskilda fallet.

I 6 § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap anges de villkor som skall vara uppfyllda för att en person skall få bli svensk medborgare.

I samma paragraf anges också de möjligheter som finns att i vissa fall göra undantag från de villkor som normalt krävs.

Undantag från uppställda villkor görs regelmässigt för den som är gift med svensk medborgare, för den som tidigare har varit svensk medborgare och för flyktingar. Den som är flykting eller statslös kan t.ex. tas upp till svensk medborgare efter fyra års hemvist i Sverige. Vidare kan man göra undantag om det anses medföra gagn för riket eller om det med hänsyn till sökandens förhållanden föreligger särskilda skäl för att bevilja svenskt medborgarskap.

Med stöd av denna undantagsbestämmelse har under årens lopp sökande

tagits upp till svenska medborgare även om hemvistvillkoret inte till fullo har varit uppfyllt.

Mitt svar till Viola Claesson är därför att gällande lagstiftning alltså medger undantag från huvudregeln och att undantag även i fortsättningen kommer att kunna göras i de fall där det finns särskilda skäl till detta.

Anf. 23 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka Maj-Lis Löow för svaret. Anledningen till min fråga är en kvinna som heter Orlinda de Escamilla de Moya och som är hustru resp. mor till två politiska fångar i Chile.

Orlinda bor här i Sverige sedan tre år, och hon har begärt att få svenskt medborgarskap. Hennes make har liksom sonen utsatts för en fruktansvärd tortyr – jag har själv läst tortyrreporten, och jag måste säga att det var svårt att fullfölja läsningen.

Orlinda arbetar inte enbart för att försöka utverka frigivning av sin make – hennes son har flytt ur fängelset medan hennes make finns kvar. Hon kämpar även för att alla politiska fångar skall bli fria.

Det finns fler än Orlinda som kämpar. Just nu befinner sig Beklädnads Arne Lökken och grafikerförbundets ordförande i Chile. De har ett möte med den nye justitieministern för att diskutera Orlindas makes fall men också andra flyktingars.

Det är viktigt att se vilka möjligheter det finns för Orlinda att få ett svenskt medborgarskap. Hon behöver ett sådant och hon behövs i Chile för att där diskutera detta fall och övriga politiska fångar. Detta är en mycket viktig kamp.

Varför får inte Orlinda svenskt medborgarskap när andra med särskilda skäl har fått svenskt medborgarskap? Jag tycker att jag har fått ett klart svar av Maj-Lis Löow om att det här föreligger särskilda skäl.

Jag har tolkat Maj-Lis Löows svar som att det går att göra ett undantag från treårsregeln. Jag vet att Maj-Lis Löow inte kan diskutera ett specifikt fall, men visst föreligger det särskilda skäl för Orlinda att få svenskt medborgarskap så att hon kan resa till Chile. Jag är övertygad om att det finns fall där t.o.m. kortare vistelsetid legat till grund för svenskt medborgarskap.

Jag skulle vilja ha en kommentar till detta.

Anf. 24 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Genom att ställa konkreta frågor om ett enskilt fall försätter Viola Claesson mig i en situation som jag ofta försätts i vid en frågestund. Jag är tyvärr förhindrad att svara på frågor som är ställda med utgångspunkt i ett enskild ärende. Jag kan bara säga att det rent generellt naturligtvis är så att dessa undantagsregler måste tillämpas utomordentligt restriktivt. Annars skulle det mycket snart bli en uppluckring av medborgarskapslagen.

Undantagsregeln har tillämpats när det förelegat mycket starka humanitära skäl och när det har varit en kort tid kvar innan man ändå skulle ha fått medborgarskap. Dessutom är medborgarskap förknippat med sådana villkor som att man kan och vill göra sig av med medborgarskap i det ursprungliga landet.

Det är svårt för mig att kommentera detta enskilda ärende, men det måste ställas i relation till många olika frågor.

Anf. 25 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Maj-Lis Löow, när jag och andra tar upp frågor av den här typen ställer vi viktiga principiella frågor ofta med utgångspunkt i enskilda fall. Det är först då man ser hur saker och ting fungerar eller inte fungerar, och då behövs det vissa klarlägganden.

Det finns alltså många som har uppmärksammat Orlindas makes fall och de andra politiska fångarnas situation i Chile. Det förekommer nu ett samarbete när det gäller dessa fall där svenska fackföreningsföreträdare engagerar sig tillsammans med chilenska fackföreningsföreträdare.

När Maj-Lis Löow säger att undantagsregeln tillämpas utomordentligt restriktivt – inte tre år när man säger fyra, kanske nästan exakt fyra år – så stämmer inte detta. Såväl drottning Silvia som utländska idrottsmän som har kommit till Sverige har snabbt fått svenskt medborgarskap. Detta är en uppgift som står ganska klar. Då gick det mycket snabbare trots att det inte var kort tid kvar till ordinarie tid då medborgarskap skulle beviljas. Varför gick det då?

Anf. 26 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Jag vet att man tar upp principiella frågor utifrån enskilda ärenden, men svaret måste återigen bli principiellt.

Av de ärenden som har överklagats till mig är min erfarenhet att vår strävan är att hålla oss mycket strikt till i första hand de regler som gäller i fråga om tid och andra skäl som kan utgöra hinder för att man omedelbart efter sin ansökan kan få ett medborgarskap.

Jag har försökt att berätta litet grand för Viola Claesson om vilka kriterier som kan både vara bidragande till att man kan göra undantag och utgöra hinder för ett undantag. Därutöver kan jag inte kommentera just det här fallet.

Anf. 27 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Det kan jag förstå. Men då kan vi hålla oss till den principiellt viktiga frågan, Maj-Lis Löow.

Jag har tagit upp fallet med Orlinda, hennes man, hennes son och andra politiska fångar som befinner sig i samma situation. Vi anser att det på många olika sätt föreligger särskilda skäl. Jag tror att också den svenska fackföreningsrörelsen är av samma åsikt, eftersom den har engagerat sig.

När Maj-Lis Löow säger att undantagsregler tillämpas mycket restriktivt kan man instämma och säga att så har det verkligen förhållit sig då det gäller fallet med Orlinda, som behöver ett svenskt medborgarskap för att åka till Chile och kämpa för de politiska fångarnas frigivning.

Maj-Lis Löow sade att det kan röra sig om fall där det varit mycket kort tid kvar. Vi vet att det finns utländska idrottsmän som ganska snabbt har fått svenskt medborgarskap – fall där det inte ens varit fråga om politiska

flyktingar, torterade människor och liknande. Hur hänger detta ihop med den hårda restriktiviteten eller med att det krävs att det bara är kort tid kvar?

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1989/90:466 om uppehållstillstånd för baltiska värnpliktsvägrare

Anf. 28 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Det finns flera uppgifter som tyder på att mobbning och penalism ökat inom den sovjetiska krigsmakten under det senaste året. Framst tycks värnpliktiga från de baltiska republikerna samt från Georgien och Armenien drabbas, i all synnerhet när de tjänstgör utanför den egna republiken. Under en frågestund i riksdagen den 23 januari uttalade utrikesministern att man måste kunna hoppas på att de sovjetiska myndigheterna med kraft försöker stävja denna negativa utveckling, som bara kan leda till ökade motsättningar mellan olika folkgrupper.

Mot bakgrund regeringens beslut i ett enskilt asylärende har Erling Bager frågat mig om regeringen även i framtiden avser att neka uppehållstillstånd till baltiska värnpliktsvägrare som utsatts för kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Som Erling Bager vet är jag förhindrad att redovisa de bedömningar som görs i ett enskilt ärende. Erling Bager menar att regeringens asylpolitik har medfört ett direkt hot mot dem som söker skydd här, därför att de utsatts för förtryck av de mänskliga rättigheterna.

Utlänningslagens regler om asyl för krigsvägrare avser att ge skydd åt den som har avvikt från pågående militärtjänst som äger rum på krigsskådeplats eller kan komma att förläggas dit. Motsvarande gäller i allmänhet i fråga om den som har flytt från sitt hemland för att undgå att bli uttagen till militärtjänstgöring på krigsskådeplats. I det senare fallet måste emellertid risken för krigstjänstgöring ha varit påtaglig (prop. 1988/89:86 s. 74 f.).

Att vägra fullgöra sin värnplikt är inte i sig asylgrundande, såvida inte ett oproportionerligt straff skulle följa på vägran..

Jag delar utrikesministerns förhoppning om att sovjetiska myndigheter skall komma till rätta med de problem som uppenbarligen förekommer inom den sovjetiska krigsmakten.

Anf. 29 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag vill tacka invandrarministern för svaret, som jag dock inte kan vara nöjd med. Det finns ett flertal rapporter om hur baltiska värnpliktiga har misshandlats inom den sovjetiska armén. Det finns rapporter från Estland, Lettland och Litauen på hur man har straffats i Sovjetarmén med anledning av den frigörelseprocess som pågår i de baltiska länderna. Inkallade har i brev och efter flykt vittnat om mobbning och misshandel med påkar, järnskodda bälten och t.o.m. heta strykjärn. Det finns också ett flertal rapporter ifrån Lettiska centralrådet och Kommittén Genève 49 om hur baltiska värnpliktiga har kommit hem i blykistor, där det är oklart hur det

har gått till. Flera brev vittnar dock om att det har varit fråga om dödsmiss-handel.

Prot. 1989/90:89
20 mars 1990

Svar på frågor

Jag kan därför inte förstå hur invandrarministern inledningsvis kan instämma i att det kommer oroande rapporter och sedan hänvisa till att detta är en fråga för Sovjetmakten att handlägga. Detta strider mot de mänskliga rättigheterna.

I det svar som jag fick av utrikesminister Sten Andersson den 3 januari instämde han i att när de mänskliga rättigheterna förtrycks i våra grannländer skall den svenska regeringen reagera och inte acceptera att sådant förtryck sker. Att nu, som har skett i ett fall, sända tillbaka en estnisk värnpliktig grabb som har blivit utsatt för detta inom den sovjetiska armén är inte att ställa upp på de mänskliga rättigheterna. Jag tycker faktiskt, invandrarministern, att sådana beslut är en skam för vårt land.

Jag kan här möjligen också se en skiljaktighet mellan utrikesministerns svar och det svar jag fått av invandrarministern, genom att Sten Andersson var noga med att betona att vi måste reagera när de mänskliga rättigheterna kränks.

Anf. 30 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Jag har med mycket stort intresse tagit del av frågedebatten mellan utrikesministern och Erling Bager. Jag delar helt den uppfattning som där kom till uttryck. Utrikesministerns roll i det hela är dock delvis an-norlunda, så till vida att det för hans del handlar om att förutsätta att de sovjetiska myndigheterna gör något åt saken.

Sedan uppstår frågan hur vi skall bedöma dessa frågor utifrån de ansökningar vi får. Självklart är det precis som jag säger att vi också har klart för oss att det finns uppgifter som tyder på mobbning och pennalism inom den sovjetiska krigsmakten. Detta måste vi ha med i bilden när vi bedömer de enskilda fallen.

Jag kan ju inte här i talarstolen kommentera ett enskilt fall. Vi får ta hänsyn till den här kunskapen, men jag kan ändå inte generellt säga att värnpliktswägran i sig är asylgrundande. Vi får ta hänsyn till, som jag nämnde tidigare, om det blir oproportionerliga konsekvenser av en eventuell avvisning.

Anf. 31 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! I december månad förra året skärpte regeringen kraven för asylrätt, och det har gjort det svårare för exempelvis värnpliktiga från Baltikum som har utsatts för det här inom Sovjetarmén. Jag förstår inte att invandrarministern inte på ett klarare sätt kan fastslå att det är skäl att få asyl i vårt land när unga värnpliktiga grabbar har utsatts för detta inom Sovjetarmén. Det finns många rapporter, och vi vet t.o.m. att föräldrar i Estland och Lettland håller hemma sina grabbar eftersom de har mycket klart för sig vad som sker.

Anf. 32 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Eftersom Erling Bager nämnde inskränkningen i asylrätten tycker jag ändå att det är viktigt att komma ihåg att utlänningslagen har talat

om krigsvägrare som har fått skydd ifrån pågående militärtjänst som äger rum på krigsskådeplats. Det förekommer ganska ofta ett missförstånd att det skulle ha handlat om värnpliktigsvägrare. Det är faktiskt risken för krigstjänstgöring som man tidigare har tagit hänsyn till.

När det gäller de eventuella ärenden som kan komma på mitt bord och som Erling Bager nu vill diskutera kan jag återigen bara säga att vi naturligtvis i varje enskilt ärende får ta hänsyn till omständigheterna och de eventuella konsekvenser som en utvisning kan få. Det kan mycket väl i några av fallen finnas ett särskilt starkt skyddsbehov som kan falla inom asylreglerna som vi tillämpar dem i dag.

Anf. 33 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag nämnde att regeringens förslag att ändra asylrätten i december förra året ytterligare har försvarat situationen. I denna debatt försöker jag däremot att framföra att det som sker med baltiska värnpliktiga inom Sovjetarmén är brott mot de mänskliga rättigheterna. Det måste vi från svensk sida reagera mot. Det är viktigt att vi gör det när det sker ett sådant brott. Det är inte, som invandrarministern säger i sitt svar, enbart en uppgift för de sovjetiska myndigheterna att ta hänsyn till. Vi måste i vårt land ta hänsyn till vad som sker i våra grannländer på andra sidan Östersjön. Det sker nu grova brott mot de mänskliga rättigheterna. Jag hoppas verkligen att regeringen, när sådana fall kommer upp, kommer att bevilja asyl åt de människor som har utsatts för hot och misshandel. Något annat vore en skam för den svenska regeringen och för vårt land.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1989/90:457 om lön från utlandstjänstgöring i förslaget om reformerad inkomstbeskattning

Anf. 34 Statsrådet ERIK ÅSBRINK:

Herr talman! Knut Wachtmeister har frågat finansministern om han, med tanke på det nödvändiga i att stödja svenska exportansträngningar, avser att föreslå erforderliga justeringar i lagrådsremissen om reformerad inkomstbeskattning beträffande beskattningen vid utlandstjänstgöring.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Regeringen kommer inom några veckor att överlämna propositionerna om skattereformen till riksdagen. Regeringens slutliga ställningstagande i den fråga som Knut Wachtmeister tagit upp kommer då att redovisas. I avvaktan på detta är jag inte beredd att ytterligare kommentera frågan.

Anf. 35 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret och önskar statsrådet välkommen i arbetet.

Den föreslagna ändringen i sexmånadersregeln är bra när det gäller sloppande av kravet på fast driftsställe. Den är dock mycket negativ för svensk

export när det gäller kravet att skattebefrielse i Sverige endast skall beviljas om lönen beskattas i verksamhetslandet. Det beror på att det finns flera länder som inte har någon inkomstskatt – hur onaturligt det än kan låta i svenska öron.

Jag är medveten om att skattebefrielsen ursprungligen inte enbart kom till för att stödja exporten, men man borde i vart fall inte som nu avsevärt försämra svenska företags exportansträngningar.

Går förslaget igenom blir det ytterst kostnadskrävande för de många svenska företag som arbetar i länder som Saudi-Arabien, Förenade Arabemiraten, Bahrain, Kuwait, Qatar m.fl.

Det rör sig om bortåt 600 högutbildade nyckelpersoner. Deras reaktion blir naturligtvis krav på kompensation som skulle innebära minst fördubblade kostnader för svenska, redan hårt konkurrensutsatta företag. Om svenska medarbetare friställs eller slutar på grund av försämrade villkor är detta inte bara en nackdel för berörda företag utan också för all svensk export, eftersom det ligger ett egenvärde i att ha svenskar i arbete utomlands.

Det är knappast rättvist att gränsen mellan skattebefrielse och skatteplikt kan sägas gå vid en enda procents inkomstskatt i verksamhetslandet. I lagrådsremissen föreslås att biståndsarbetare undantas från kravet att lönen skall beskattas i verksamhetslandet med den motiveringen att en viss del av biståndet då skulle tas i anspråk för att betala skatten och att kostnaderna för projektet därigenom skulle öka.

Exportansträngningarna är enligt min uppfattning minst lika viktiga som biståndsansträngningarna. Jag är dock glad att statsrådet tydligen kan tänkas ta hänsyn till de här redovisade problemen, eftersom statsrådet inte nu helt stänger dörren. Jag tackar för svaret.

Anf. 36 Statsrådet ERIK ÅSBRINK:

Herr talman! Vägledande för skattereformen, och det gäller både den fråga som vi nu diskuterar och en mängd andra frågor, kommer att vara att försöka åstadkomma en neutral och likformig beskattning där olika inkomsttagare beskattas på ett så likformigt sätt som möjligt. För att övergå mer explicit till den här frågan är vi å ena sidan angelägna om att inte åstadkomma direkta subventioner till exporten via våra skatteregler, å andra sidan vill vi naturligtvis inte heller missgynna exporten.

Utöver kravet på likformighet är det också önskvärt att vi får enkla regler som inte i onödan krånglar till arbetet för skattemyndigheter och skattskyldiga. Det är inte minst sådana överväganden som ligger bakom förslaget i lagrådsremissen. Men jag vill inte nu föregripa det slutliga ställningstagandet som kan göras i den här frågan liksom i andra frågor. Regeringen avser att lägga fram en proposition den 17 april. Vi kommer då att vid ett och samma tillfälle redovisa våra ställningstaganden i olika frågor.

Anf. 37 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag tackar för det svaret. Jag har förståelse för att statsrådet inte nu vill binda sig. Jag tycker också att det är positivt att statsrådet nu säger att man inte skall försämra för svenska företag. Men jag tror att statsrådet håller med mig om att det skulle bli en väsentlig försämring om man föl-

jer lagrådsremissen. Jag är ganska säker på att lagtextförfattarna inte har tänkt sig den möjligheten att det över huvud taget kan finnas länder som inte har någon inkomstskatt alls.

Statsrådet talar också om behovet av rättvisa. Det är knappast rättvist, att om det finns en enda procents inkomstskatt i verksamhetslandet beskattas inte den svenska lönen i Sverige. Men om det inte finns någon skatt, då kommer inkomsten att tas upp till full beskattning i Sverige. Det är inte rättvist.

Det är inte heller rättvist att biståndsarbetarna skall komma billigare undan än de som arbetar för svensk export. Det är mycket stora belopp det rör sig om när det gäller svensk export till just de här länderna.

Anf. 38 Statsrådet ERIK ÅSBRINK:

Herr talman! Jag vill bara tillägga att det naturligtvis inte finns någon åstundan att försämra villkoren för de svenska exportföretagen. Men det finns en strävan att upprätthålla eller skapa så likformiga skatteregler som möjligt. Enligt min mening bör tanken inte vara att vi systematiskt subventionerar en viss typ av verksamhet genom skattesystemet. Därmed har jag inte tagit ställning i den konkreta frågan. Jag ber på nytt att få hänvisa till att regeringen den 17 april kommer att redovisa sina överväganden i den här frågan och i många andra frågor.

Anf. 39 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag hann inte kommentera det statsrådet sade om att lagstiftningen måste vara enkel. Det är ytterst lätt att ändra lagstiftningen, så att svenska företags arbetare i dessa länder inte behöver betala någon skatt i Sverige, även om det inte finns någon inkomstskatt alls i verksamhetslandet. Det finns redan ett förslag från Svenska arbetsgivareföreningen som jag tror att statsrådet har hunnit läsa.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1989/90:461 om differentierad moms

Anf. 40 Statsrådet ERIK ÅSBRINK:

Herr talman! Gunnar Björk har frågat finansministern om utredningsuppdraget till den särskilda utredare med uppgift att göra en teknisk översyn av mervärdeskattelagen som regeringen nyligen tillsatt (dir. 1990:1) inkluderar frågan om en harmonisering med EG:s skattesatser, syftande till att också i Sverige införa differentierad mervärdeskatt med lägre skattesats för nödvändighetsvaror.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Kommittén för indirekta skatter, KIS, har i sitt betänkande Reformerad mervärdeskatt m.m. lämnat förslag till en utvidgad mervärdebeskattning. Betänkandet kommer att läggas till grund för den proposition om mervärdeskatten och andra indirekta skatter som regeringen inom kort avser att lämna till riksdagen. I KIS utredningsarbete ingick en fullständig översyn av

mervärdeskattens omfattning och materiella regler i övrigt. KIS fick även i särskilda direktiv i uppdrag att överväga sänkt mervärdeskatt på viss konsumtion. Bakgrunden till direktiven i denna del var bl.a. de diskussioner som ägt rum inom EG om en differentiering av mervärdeskattesatserna. KIS förslog emellertid att mervärdeskatt skall utgå med en enhetlig skattesats för alla beskattade varor och tjänster. Bakgrunden till förslaget var bl.a. att en sänkt mervärdeskatt på t.ex. livsmedel inte bedömdes ha några fördelningspolitiska fördelar. KIS undersökte pågående utveckling på mervärdeskatteområdet inom EG, men fann att denna utveckling inte för närvarande utgör någon grund för att ändra den i Sverige tillämpade mervärdeskattesatsen på t.ex. livsmedel.

Den utredare som nu tillkallats, och som Gunnar Björk refererar till, skall göra en teknisk översyn av mervärdeskatten. Bakgrunden är att KIS inte hunnit med att författningstekniskt modernisera och anpassa lagstiftningen till de materiella förslag som lagts fram. Utredaren skall göra en sådan författningsteknisk översyn, och därvid bl.a. beakta den lagstiftningsteknik som tillämpas inom EG. Detta innebär dock inte att utredaren skall ta upp till ny materiell prövning de frågor som KIS redan behandlat, t.ex. frågan om lägre mervärdeskattesats på viss konsumtion. Svaret på Gunnar Björks fråga är således nej.

Regeringen följer nogga den utveckling som nu pågår inom EG på bl.a. skatteområdet. I fråga om en framtida harmonisering inom EG av mervärdeskattesatserna kan sägas att hittills inga beslut fattats. Olika förslag har från tid till annan lagts fram, men hittills har ingen enighet kunnat uppnås. Det är därför för tidigt att nu dra några mera långtgående slutsatser av den diskussion som pågår inom EG.

Anf. 41 GUNNAR BJÖRK (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, men tyvärr var det ett negativt besked som jag fick.

Det var mycket riktigt KIS som hanterade den här frågan, men man levde väldigt mycket på den tidigare mervärdeskatteutredningen. Det enda som tillfördes var en fördelningspolitisk studie som gjordes på finansdepartementet där kanske inte alla har full insyn och kan se hur det går till.

Jag tycker att det är ganska konstigt att de flesta länder inom EG klarar av att ha en differentierad moms men att Sverige inte skall kunna klara av detta av någon alldeles oförklarlig anledning. Det finns också krafter i Sverige som talar för att vi skall närma oss EG på alla områden. Dock skall detta tydligen inte gälla moms på mat. Detta är mycket konstigt och svårt att förstå.

Statsrådet menar att det här saknas en majoritet. Han har valt att luta sig mot den typ av majoritet som består av folkpartister och moderater. Det fanns i utredningen reservationer från centern, vpk och miljöpartiet, vilka var adjungerade och hade samma ståndpunkt. Det hade funnits en klar majoritet för den linjen om statsrådet hade velat luta sig mot en sådan.

Jag vill slutligen säga att det fanns en möjlighet för utredningsmannen att fundera ordentligt på just det här. Jag beklagar att regeringen har valt att luta sig mot företrädare för den konservativa linjen i den här frågan. Det

finns här i riksdagen en gruppering i mitten som skulle tacka ja till en differentiering av momsen. Det är också en ganska bred majoritet av svenskarna som vill ha en differentiering av mervärdesskatten just när det gäller livsmedel. Jag beklagar att regeringen har valt den här konservativa linjen.

Anf. 42 Statsrådet ERIK ÅSBRINK:

Herr talman! Låt mig först säga att den fördelningspolitiska studie som genomfördes inom KIS ram utfördes av kommitténs sekretariat, låt vara att en del av personerna var inlånade från finansdepartementet. Kvaliteten på studien bör bedömas inte utifrån vilka som har utfört den, utan utifrån studien i sig. Det är den som bör ligga till grund för våra ställningstaganden.

Jag uppfattade det inte på så sätt att vi i första hand skulle diskutera sakfrågan, alltså om det är bra eller dåligt med differentierad moms. Frågan gällde om den utredning som har tillsatts kommer att ta itu med saken. I mitt svar har jag konstaterat att detta inte är utredarens uppgift. Utredarens uppgift är att göra en författningsmässig och teknisk översyn. De materiella frågorna har utretts och diskuterats i annat sammanhang.

Låt mig slutligen tillägga när det gäller EG att man där inte har kommit fram till en enhetlig linje i fråga om hur mervärdesskatten skall vara utformad. Man har diskuterat frågan i många år; det har framlagts rekommendationer, men meningarna har varit och är alltfjämt mycket delade. Stark kritik har riktats mot de förslag som har lagts fram. Dessa förslag har också fått modifieras.

Enligt de uppgifter som vi nu har fått är man inom EG inriktad på att någon gång under 1991 kunna fatta ett beslut som skall kunna genomföras kanske 1993.

Jag kan försäkra att vi noga kommer att följa utvecklingen och givetvis vid våra egna ställningstaganden beakta beslut som är av relevans för svensk skattepolitik.

Anf. 43 GUNNAR BJÖRK (c):

Herr talman! Jag kan bekräfta vad statsrådet säger om den hastiga utvecklingen inom EG. Det är nyttig information till riksdagen, eftersom det tidigare har förespeglats oss att det nu är så bråttom med harmoniseringen på framför allt området indirekta skatter.

När det gäller den utredning som KIS gjorde kan man faktiskt finna att det i lägre inkomstkvartil förhåller sig så att man betalar procentuellt större andel av sin inkomst för livsmedel än vad de gör som har högre inkomst. Av det materialet kan man också finna att centerns tes om att det är fördelningspolitiskt riktigt att avveckla livsmedelsmomsen är en riktig tes.

Anf. 44 Statsrådet ERIK ÅSBRINK:

Herr talman! Jag konstaterar att man inom EG har kommit olika långt i sina strävanden på olika områden. I många fall har man fattat beslut och genomfört dem. På andra områden – inte minst på skatteområdet – har man inte kommit särskilt långt i sina harmoniseringssträvanden. Frågan om mervärdesskatten är ett sådant exempel, trots att man har diskuterat denna fråga mycket ingående.

Jag kan försäkra att vi kommer att följa den här utvecklingen noga. Om man lyckas ena sig – vilket man inte lyckats med hittills – kommer det naturligtvis också att få betydelse för svenskt vidkommande. Innan vi har nått den situationen kan jag inte se några tvingande skäl för Sverige att anpassa sig till en EG-regel, eftersom det inte finns någon EG-regel på det här området.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1989/90:435 om rikspolisstyrelsens cirkulär om handläggningen av ärenden enligt utlänningslagen och utlänningsförordningen

Anf. 45 Civilminister BENGTT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Margó Ingvardsson har frågat mig om rikspolisstyrelsens cirkulärmeddelade rörande handläggningen av ärenden enligt utlänningslagstiftningen kommer att ändras så att det bringas i överensstämmelse med vad riksdagen beslutat.

Det spørsmål som Margó Ingvardsson berör i sin fråga har varit uppe vid en tidigare frågestund, närmare bestämt den 21 november 1989. Jag konstaterade då i mitt svar att cirkuläret i vissa delar fått en mindre lyckad formulering och förutskickade att det skulle omarbetas.

Margó Ingvardsson säger sig ha fått besked från rikspolisstyrelsen den 22 februari att det inte pågår eller planeras någon översyn av cirkuläret och frågar – som jag uppfattar det – om cirkuläret verkligen kommer att ändras.

Jag har låtit kontrollera saken hos rikspolisstyrelsen och då erfarit att ett nytt cirkulär rörande frågor om rättshjälp i utlänningsärenden har färdigställts och sänts ut till polismyndigheterna den 13 mars i år. De formuleringar som det riktats kritik mot har arbetats om så att asylsökandes rätt till offentligt biträde klart framgår.

Anf. 46 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar civilministern för svaret. När vi två diskuterade innebörden av rikspolisstyrelsens cirkulär i november förra året var jag nöjd med civilministerns svar, eftersom det då framgick att cirkuläret skulle omarbetas. Jag blev därför mycket förvånad när jag under januari och februari fick information om att asylsökande vid polisutredningen fick besked om att de var berättigade till offentligt biträde först under en senare del av utredningen, nämligen när invandrarverket hade tagit över ärendet, alltså precis det som stod i det första cirkuläret från rikspolisstyrelsen. Jag kontrollerade då, genom ombud, med rikspolisstyrelsen som gav klart besked om att något cirkulär i den här frågan inte skulle omarbetas.

Nu är jag mycket glad att rikspolisstyrelsen har tänkt om när det gäller det här cirkuläret och funnit att det inte stod i överensstämmelse med riksdagens beslut. Jag är säker på att civilministerns kontroll av min fråga till rikspolisstyrelsen underlättade hanteringen. Nu finns det andra cirkuläret, och jag är därmed nöjd med civilministerns svar och med att civilministern har hjälpt till så att rikspolisstyrelsen har ändrat cirkulärets innehåll. Jag hoppas att alla

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1989/90:455 om fördelningen av vakansmedel till polisdistrikten

Anf. 47 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Kjell Ericsson har frågat mig om regeringen är beredd att medverka till att även de mindre polismyndigheterna får vakansmedel för att göra det möjligt att överföra uppgifter från polispersonal till administrativ personal.

Inom polisväsendet finns två personalkategorier, nämligen polispersonal och administrativ personal. Vi har under de senare åren haft en utveckling som inneburit att alla polismanstjänster inte kunnat tillsättas. Detta har främst drabbat de större polismyndigheterna. Som exempel kan nämnas Stockholm och Huddinge.

För att i någon mån råda bot på dessa förhållanden har regeringen beslutat att de myndigheter som har sådana vakanser får ta i anspråk löneomedel för de vakanta tjänsterna för att bl.a. anlita annan personal, såsom administrativ personal, tekniker och arrestantvakter. Medlen fördelas av rikspolisstyrelsen med utgångspunkt från myndigheternas faktiska vakansläge.

Användningen av vakansmedel är således avsedd att vara ett särskilt stöd till de myndigheter som har ett underskott på polispersonal och inte en allmän resursförstärkning till alla polismyndigheter.

Anf. 48 KJELL ERICSSON (c):

Herr talman! Jag tackar civilministern för svaret på min fråga. Orsaken till att jag ställde frågan är den polisbrist som råder i vårt land i dag. Den beror dels på ett rekordstort vakansläge, dels på den stora arbetsbördan. Polisbristen är betydande i både små och stora polisdistrikt, och vi vet att det kommer att ta flera år innan man får ett tillräckligt stort antal utbildade polismän.

För att kunna avlasta de utbildade polismännen en del uppgifter har några distrikt tilldelats vakansmedel för att i stället kunna anställa annan personal. I de mindre distrikten saknas dessa medel. Kanske beror det på att det inte finns så många direkta vakanser i de distrikten.

I smådistrikten finns emellertid ofta många dolda vakanser i form av delpensioneringar, tjänstledigheter, långtidssjukskrivningar osv. För dessa får man inte någon ersättning eller några vakansmedel. Likadant är det då en polisman kommenderas från landsorten till tjänstgöring i Stockholm. Inte heller i dessa fall får distrikten någon ersättning. De små distrikten blir då ofta hårt brandskattade på personal med tanke på de delpensioneringar, tjänstledigheter m.m. som förekommer.

För att man någorlunda skall kunna klara sin uppgift behövs resursförstärkning även till smådistrikten, och det vore därför rimligt att tilldela även

dem vakansmedel, så att de kunde anställa annan personal för att i viss mån avlasta polismännen arbetsuppgifter.

Vore det därför inte rimligt att även de små distrikten med dolda vakanser, så att säga, finge vakansmedel, så att de kunde klara en del uppgifter?

Vid delpensionering m.m. betalar inte distrikten ut någon lön. Medlen stannar därför i statskassan. I det läget vore det rimligt att dessa distrikt kunde få del av vakansmedlen.

Anf. 49 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Kjell Ericsson berör flera olika frågeställningar.

Det finns administrativ personal i alla polisdistrikt. Vad som har inträffat är att vi i de polisdistrikt där man har ett antal vakanser, i en del fall väldigt många sådana, har använt dessa medel för att kunna anställa annan personal och i möjligaste mån kunna klara arbetssituationen genom anlitande av denna nya personal. Jag tycker att det var utomordentligt bra att vi kunde få fram detta system som så att säga utjämnar de problem som har uppkommit i de distrikt som har stora vakanser.

Jag kan vid sidan av detta ge Kjell Ericsson rätt i att det kan vålla problem om man t.ex. har omfattande kommenderingar av polispersonal i vissa sammanhang. Jag har funderat en del på detta, och jag kommer att ta upp vissa av dessa diskussioner i samband med den polisproposition som jag avser att lägga fram för riksdagen i vår om hur själva budgetsystemet skall fungera. Det kan nämligen tänkas att det inom ett systems ram är möjligt att ge kompensation till de distrikt som drabbas. Men det är en annan fråga än den om vakansmedlens fördelning som Kjell Ericsson ställde till mig.

Anf. 50 KJELL ERICSSON (c):

Herr talman! Jag är tacksam för civilministerns svar när det gäller kommenderingarna. Men vakansläget ser ut på olika sätt i distrikten. I en del distrikt finns det direkta vakanser, och i en del finns det även dolda vakanser. I många distrikt finns det nämligen äldre polismän som är delpensionerade, polismän som är långtidssjukskrivna och polismän som är tjänstlediga. Dessa får distrikten inte någon kompensation för. Detta leder till hårda påfrestningar för övriga polismän i de små distrikten där numerären redan tidigare är liten. I det läget skulle det vara mycket bra för dessa distrikt att få dessa vakansmedel för att på det sättet åstadkomma avlastning. Under sommaren t.ex. har små distrikt det ofta jobbigt på grund av turister, nöjesarrangemang, m.m. Vid dessa tillfällen är det i regel ganska få polismän i tjänst. De får i princip jobba dygnet runt för att klara av detta. Så om även de små distrikten finge dessa vakansmedel skulle de kunna få en mycket bättre situation. Egentligen skulle jag vilja kräva att alla vakanser på grund av delpensioneringar m.m. finge tillsättas. Det är tydligen inte möjligt i dagens läge. Men med vakansmedlen skulle man komma långt.

Anf. 51 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Dessa vakansmedel kan inte användas två gånger. Om de används för att ersätta polispersonal vid vakanser så är det detta som måste göras. Då kan man inte samtidigt dela ut dessa pengar till andra distrikt. Jag

vet att sådana propäer har kommit, men då gäller frågan en mer allmän diskussion om hur polispersonalen är fördelad i landet och om det är en riktig fördelning i den ursprungliga planen.

Jag anser att jag har svarat på frågan huruvida det finns möjligheter att i samband med kommenderingar m.m. ersätta polisdistriktet för den typen av kostnader, så att de skall kunna ha en någorlunda full styrka. Det avser jag att återkomma till riksdagen med i samband med en diskussion om budgetsystemet inom polisen.

Anf. 52 KJELL ERICSSON (c):

Herr talman! Jag är tacksam för svaret som gäller kommenderingarna. Men jag vill nämna ett exempel. Om ett distrikt har tio delpensionerade polismän utgår det bara betalning för fem tjänster. Det finns alltså medel kvar i statskassan. Jag tycker att det vore rimligt att en del av dessa pengar delades ut till distriktet för att de skall kunna anställa annan personal under tiden som dessa polismän är delpensionerade.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1989/90:465 om remisstiden för betänkandet Prövning av industrilokalisering enligt naturresurslagen

Anf. 53 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Birger Andersson har frågat bostadsministern om remissinstanserna har fått tillräcklig tid för behandling av vetokommitténs betänkande Prövning av industrilokalisering enligt naturresurslagen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Vetokommittén överlämnade sitt betänkande till bostadsministern den 4 december 1989. Redan den 7 december sändes betänkandet ut på bred remiss med en remisstid till den 22 februari i år. Min bedömning är att denna remisstid har varit tillräcklig.

Anf. 54 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Denna fråga har statsrådet Dahl fått överta, eftersom ärendet har överförs från bostadsdepartementet till miljödepartementet. Därför kanske det är lämpligt att jag säger något om bakgrunden.

På senhösten 1986 fick regeringen uppdraget av riksdagen. Det var alltså ganska länge sedan. Sedan hösten 1989 arbetar en utredningsgrupp med denna fråga. Jag satt själv med i utredningsgruppen, som hade en parlamentarisk sammansättning. Sedan gick utredningens betänkande ut på remiss, vilket mycket riktigt framgår av statsrådets svar. Jag har själv sedan tidigare en ganska bred primärkommunal erfarenhet och träffar en hel del kommunrepresentanter och jag vet att man i många kommuner anser att remisstiden har varit alldeles för kort. Det sammanhänger med att kommunerna har haft svårigheter gäller att hantera denna remiss på ett riktigt sätt. Den här frågan är av principiell karaktär. Enligt kommunallagen skall en sådan fråga, som

jag ser det, avgöras i kommunfullmäktige. I en kommun finns olika beslutsnivåer. Ofta måste man gå ned till någon av nämnderna och be dem om ett yttrande, t.ex. miljö- och hälsoskyddsnämnden. Sedan skall ärendet gå via arbetsutskott och kommunstyrelse upp till kommunfullmäktige.

Jag skulle vilja ställa en fråga till miljöministern: Delar miljöministern min uppfattning att ett remissyttrande av principiell karaktär skall beslutas i kommunfullmäktige? Jag vill ställa ytterligare en fråga: Varför respekteras inte de anvisningar som finns när det gäller remisstiden?

Anf. 55 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Först vill jag säga till Birger Andersson och andra ledamöter att vetokommittén enligt min uppfattning har gjort ett mycket bra arbete och gett regeringen och kommunerna ett bra underlag.

Remisstiden i detta ärende är inte lång – den är inte kortare än remisstider brukar vara, men den är inte lång, vilket beror på att regeringen har ett behov av att få fram ett förslag till riksdagen enligt de löften som har givits i propositionsförteckningen, då detta är en angelägen fråga. Trots att remisstiden inte varit lång har 185 kommuner plus ett femtiotal statliga centrala och regionala myndigheter samt domstolar, universitet, intresseorganisationer och företag svarat inom den angivna remisstiden. Vi har fått in ett nittiotal skrivelser från olika föreningar och andra intressenter. Och jag vill särskilt säga att det har varit hög kvalitet på yttrandena. Jag menar alltså att vi har fått in ett ovanligt brett och bra remissunderlag.

Till dem som har hört av sig och varit bekymrade över remisstiden har vi sagt att vi fortfarande har någon tid på oss. För närvarande finns förslaget nämligen som lagrådsremiss hos lagrådet. Och vi kommer naturligtvis att ta hänsyn till de remissvar som eventuellt kommer in efter remisstidens utgång, om det bara är rimligt att klara av detta inför propositionsarbetet. Men jag anser att det är ett gott remissutfall och att remissinstanserna i ovanligt stor utsträckning har utnyttjat möjligheterna att yttra sig över förslaget och har gjort det på ett bra sätt.

Anf. 56 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Det gläder mig att miljöministern kan ge positiva omdömen både om utredningsbetänkandet och om remissinstansernas yttranden. Men miljöministern undvek att svara på min fråga, trots att hennes inlägg var långt. Jag frågade: Delar miljöministern min uppfattning att ett yttrande av denna karaktär skall beslutas i kommunfullmäktige? Problemet har ju varit att många kommuner har fått skicka in besluten i arbetsutskott och kommunstyrelse. Jag anser att det inte är bra när det blir på det sättet. I propositionshandboken, som miljöministern vid många olika tillfällen säkert har tagit del av, står det: "Hur lång tid skall remisstiden vara? Som regel minst tre månader. Går remissen till kommuner och landsting behövs ännu längre tid."

I handboken står även följande: "I allmänhet finns det en tendens att ta mer hänsyn till departementens egen planering än till remissinstanserna och därmed göra remisstiden för kort. Som huvudregel gäller att remisstider inte bör sättas kortare än tre månader."

Vidare står det i handboken att hänsyn även skall tas till helger och semesterperioder. Under den här remisstiden inföll ju jul och nyår. Delar verkligen inte miljöministern min uppfattning att det var en kort remisstid?

Anf. 57 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Som gammal kommunalpolitiker tänker jag inte skriva kommunerna på näsan hur de skall sköta remissarbetet. Jag har stor respekt för kommunernas rätt att själva ta ställning till det.

Det är riktigt att remisstiden inte var lång, men å andra sidan är det bråttom att komma till beslut när det gäller miljön. Riksdagens ledamöter brukar ibland klaga över att vi utreder, utreder och utreder och aldrig kommer till konkreta beslut. Jag vill säga att jag uppfattar min roll som att vara pådrivande och se till att det blir fart på arbetet. Det kravet ställer jag på utredningarna. Därför fick utredningen genom beslut av min kollega Ulf Lönnqvist kort tid på sig. Det kravet ställer jag även på regeringskansliet. Det är riktigt att vi när det gäller miljön ställer krav på remissinstanserna att arbetet måste snabbas på.

Anf. 58 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Det gläder mig. Jag tror att miljöministern har den ambitionen att saker och ting skall hända snabbt. Jag vill bara påminna miljöministern om att det tog två och ett halvt år att skriva direktiven till utredningen. Så jag tycker att min fråga är rätt så befogad i detta sammanhang.

Jag tycker också att den kommunaldemokratiska synpunkten, som har förts fram här, är väldigt viktig. Går man ut till en mängd primärkommuner skall dessa också få en rejäl chans att följa kommunallagen. Det tror jag att vi är överens om. Nu hoppas vi givetvis att det inte blir en hel del överklaganden utan att man accepterar detta i kommunerna. Jag har inte ställt denna fråga för att på något sätt angripa miljöministern. Min fråga är mer av principiell karaktär.

Till sist skulle jag vilja framföra önskemålet att det i fortsättningen ges så långa remisstider som det står i våra anvisningar och att kommunerna får verkliga möjligheter att besvara remisserna enligt kommunallagens intentioner.

Anf. 59 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag vet att många kommuner avser att fortsätta diskussionen och fatta beslut i kommunfullmäktige, i den mån de inte redan har gjort det. Det finns åtskilliga kommuner som redan har hunnit fullmäktigebehandla frågan. Det tycker jag är viktigt, eftersom den sakfråga som det här gäller är svår. Vi ansvariga beslutsfattare måste försöka få till stånd beslut om hantering av vissa mycket svåra problem som vi måste ta ansvar för inom vårt lands gränser. På den punkten hoppas jag att Birger Andersson och jag är överens.

Anf. 60 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Vi är nog överens om ganska mycket när vi börjar diskutera viktiga detaljer. Tydligen har miljöministern nu insett att kommunerna borde ha fått litet längre remisstid. Det gläder mig. Jag hoppas givetvis att

man från departementens sida fortsättningsvis följer de anvisningar som finns i propositionshandboken, så att jag slipper ställa denna fråga fler gånger.

Jag tackar än en gång för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1989/90:89
20 mars 1990

Svar på frågor

14 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Kulturutskottets betänkande 1989/90:KrU22
Näringsutskottets betänkande 1989/90:NU27
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1989/90:AU10, AU20 och AU21

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1989/90:125 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budget-
året 1989/90

16 § Kammaren åtskildes kl. 15.52.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 20 mars

1 §	Justering av protokoll	1
2 §	Svar på fråga 1989/90:442 om TV-licensavgifterna Utbildningsminister Bengt Göransson Sten Andersson i Malmö (m)	1
3 §	Svar på fråga 1989/90:459 om ändringar i kungörelsen om frivillig försvarsverksamhet Försvarsminister Roine Carlsson Kerstin Ekman (fp)	2
4 §	Svar på fråga 1989/90:456 om åtgärder mot spekulation på bo- stadsmarknaden Bostadsminister Ulf Lönnqvist Agné Hansson (c)	3
5 §	Svar på fråga 1989/90:464 om förenklad ansökning av statliga lån till småhus Bostadsminister Ulf Lönnqvist Birger Andersson (c)	5
6 §	Svar på fråga 1989/90:430 om lagstiftningen om tvångsvård Socialminister Ingela Thalén Pär Granstedt (c)	7
7 §	Svar på fråga 1989/90:460 om kriterierna för att bevilja svenskt medborgarskap Statsrådet Maj-Lis Lööv Viola Claesson (vpk)	9
8 §	Svar på fråga 1989/90:466 om uppehållstillstånd för baltiska värn- pliktsvägrare Statsrådet Maj-Lis Lööv Erling Bager (fp)	12
9 §	Svar på fråga 1989/90:457 om lön från utlandstjänstgöring i försla- get om reformerad inkomskattning Statsrådet Erik Åsbrink Knut Wachtmeister (m)	14
10 §	Svar på fråga 1989/90:461 om differentierad moms Statsrådet Erik Åsbrink Gunnar Björk (c)	16
11 §	Svar på fråga 1989/90:435 om rikspolisstyrelsens cirkulär om handläggningen av ärenden enligt utlänningslagen och utlän- ningsförordningen Civilminister Bengt K Å Johansson Margó Ingvardsson (vpk)	19

12 § Svar på fråga 1989/90:455 om fördelningen av vakansmedel till polisdistrikten	20	Prot. 1989/90:89 20 mars 1990
<hr/>		
Civilminister Bengt K Å Johansson Kjell Ericsson (c)		
13 § Svar på fråga 1989/90:465 om remisstiden för betänkandet Prövning av industrilokalisering enligt naturresurslagen	22	
Miljöminister Birgitta Dahl Birger Andersson (c)		
14 § Förnyad bordläggning	25	
15 § Bordläggning	25	

